Qophii Ramadaanaa

Description

â€œAkka lugaatti sooma jechuun wanta tokko irraa of qabuufi hidhuudha. Fakkeenyaf dubbii irraa, nyaata irraa fi kkf irraa of qabuu dandaâ€™a.
Akka shariâ€™aatti sooma jechuun fajrii (subii) irraa eegalee hanga aduun seentutti wantoota sooma balleessan irraa of qabuudha. Asitti wanta biraatif kan soomu osoo hin taâ€™in niyyaan isaa Rabbiin gabbaruuf taâ€™uu qaba. â€œ

Qoodamiinsa soomaa
Soomni bakka lamatti qoodama. Isaaniis;

1. Sooma waajibaa (dirqamaa) fi
2. Sooma taxawwuâ€™a (sooma fedhii, dirqama kan hin taane)

Sooma dirqamaa fi gosoota isaa: soomni dirqamaa bakka saditti qoodama. Isaaniis:

1. Yeroo isaatin dirqama kan taâ€™e. Kuni sooma jiâ€™a Ramadaanati.
2. Sababa isaatin dirqama kan taâ€™e. Kuni sooma kaffaaraa. Fakkeenyaf, namni tokko guyyaa adiin jiâ€™a Ramadaanaa keessa niiti isaa waliin yoo wal qunnamti saalaa raawwate, jiâ€™a lama wal duraa duuban soomu qaba. Kuni kaffaraadha.
3. Sooma namni tokko mata ofii irratti dirqama godhu. Kuni sooma nazrii (qodhaa, waadaa seenu). Fakkeenyaf, Rabbiin kana yoo naaf godhe, Isaaf jedhe guyyaa kudhan nan sooma jedhanii ofirratti dirqama gochuu (waadaa seenu).

Sooma jiâ€™a Ramadanaa
Soomni Ramadaanaa nama Musliima taâ€™e, umrii saalfannaa gahe, aaqila taâ€™ee, iddoo jireenya jiraatu hunda irratti dirqama. Soomni harkaana (utubaalee) Islaamaa keessaa tokkoodha. Qurâ€™aanni, Sunnaa fi waligalteen ummataa dirqama taâ€™uu isaa ni agarsiisu.

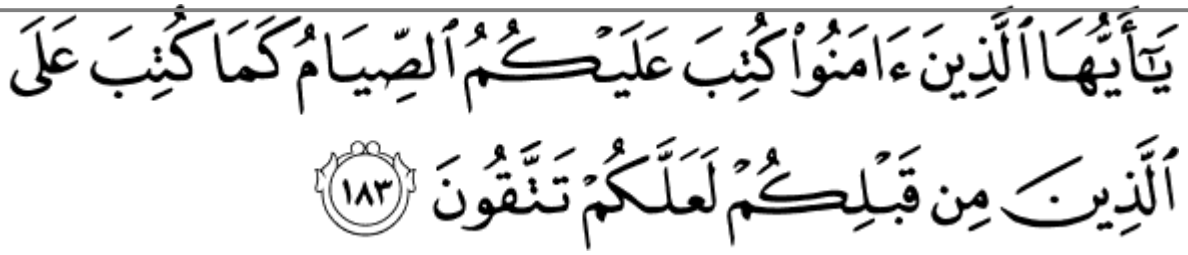

â€œ**Yaa warra amantan! Akka isin Rabbiin sodaattaniif jecha soomni akkuma warra isiniin duraa irratti barreefametti (dirqama taâ€™etti) isin irrattis barreefameera.**â€• Suura Al-Baqaraa 2:183

Barreefamni armaan gadi gabaabinnan kitaaba â€˜Majaalisu shahru Ramadaanâ€™ irraa fudhatame.

Fadlii (Gaarummaa, tola) Jiâ€™a Ramadanaa

Beekaa yaa obboleyyan kiyya soomni caaltu ibaadaa keessaa tokko, fadlii soomaa ilaalchise hadiisni baayâ€™een dhufe jira. Fadlii soomaa keessa tokko Rabbiin sooma ummata hunda irratti barreesse jira, isaan irratti dirqama godhe jira. (Aaya armaan olii ilaali).

Fadlii soomaa jiâ€™a Ramadaanaa keessaa kan biraa araarama cubbuuti fi haaqamu badiitif sababa taâ€™a. Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

â€œâ€• Ù ÙŽÙ†Ù’ ØµÙŽØ§Ù ÙŽ Ø±ÙŽÙ ÙŽØ¶Ù†ÙŽ Ø¥Ù•ÙŠÙ ÙŽØ§Ù†ÙŽÙ‹Ø§ Ù^ÙŽØ§ØÙ’Ø³Ù• Ø³ÙŽØ§Ø¨Ù‹Ø§ Ø°Ù•Ù•Ù•Ø±ÙŽ Ù„ÙŽÙ‡Ù• Ù ÙŽØ§ Ø³ÙŽÙ„ÙŽÙ Ù ÙŽ Ù•Ù†Ù’ Ø°ÙŽÙ†Ù’Ø¨Ù•Ù• Ù^ÙŽÙ ÙŽÙ†Ù’ Ù,ÙŽØ§Ù ÙŽ Ù„ÙŽÙŠÙ’Ù„ÙŽØ©Ù ØªÙ„Ù’Ù,ÙŽØ¯Ù’Ø±Ù• Ø¥Ù•Ù•Ù ÙŽØ§Ù ÙŽ Ù•Ù†Ù’ Ù^ÙŽØ§ØÙ’Ø³Ù• Ø³ÙŽØ§Ø¨Ù‹Ø§ Ø°Ù•Ù•Ù•Ø±ÙŽ Ù„ÙŽÙ‡Ù• Ù ÙŽØ§ Ø³ÙŽÙ„ÙŽÙ Ù ÙŽ Ù•Ù†Ù’ Ø°ÙŽÙ†Ù’Ø¨Ù•Ù• â€•â€•

â€œ**Namni iimaananii fi ihtisaaban Ramadaana soome, cubbuun isaa kan darbee ni araaramamaaf. Namni iimaana fi ihtisaaban Leylatul Qadr dhaabbate, cubbuun isaa kan darbee ni araaramamaaf**.â€• Sahiih Musliim

Iimaanan yommuu jedhu- Rabbitti amanee, mindaa Rabbiin gabroota gaggaarii Isaatif qopheessetti amane (Jannatatti amanee), dirqama soomaatti jibbe osoo hin taâ€™in gammadee fi ihtisaaban namni soome yookiin Leylatul Qadrii dhaabbate, cubbuun isaa ni araaramamaaf.

Ihtisaaban yommuu jedhu immoo mindaa Rabbii barbaade fi kajeele hojii gaarii kana hojjataa malee na argaaf ykn beekkamtiif ykn kabajaaf ykn faarufi ykn qabeenyafi miti. Hojii gaarii hojjatu hunda Rabbiin irratti herreegata, mindaa hojii gaggaari nama irraa osoo hin taâ€™in Rabbiin irraa eeggata.

Hojiin kheeyrii (gaggaariin) nuti hojjannu hundi kanniin lamaan irra naannaâ€™u qabu.

Abu Hureeyran (RA) akka gabaasanitti Ergamaan Rabbii (Salallahu Aleyh wasallam) akkana jedhu:
Ø§Ù„ØµÙ‘ÙŽÙ„ÙŽÙŠÙ^ÙŽØ§ØªÙ• Ø§Ù„Ù’Ø®ÙŽÙ Ù’Ø³Ù• Ù^ÙŽØ§Ù„Ù’Ù¬Ù•Ù Ù•Ø¹ÙŽÙ Ø¥Ù•ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù’Ù¬Ù•Ù Ø¥Ù•ÙŽÙ‰ Ø±ÙŽÙ…ÙŽØ¶ÙŽÙ†Ù• Ø¥Ù•ÙŽÙ‰ Ø±ÙŽÙ…ÙŽØ¶ÙŽÙ†Ù• Ù Ù•Ù•Ø±ÙŽÙ Ù•Ù‘Ù• Ù„ÙŽÙ…ÙŽØ§ Ø¨ÙŽÙ’Ù†ÙŽÙ‡ÙŽÙ† Ø§Ù„Ù’Ù‘ÙŽØ¥Ù•Ø°ÙŽØ§ Ø§Ø¬Ù’ØªÙŽÙ†ÙŽØ¨ÙŽØªÙ Ø§Ù„Ù’ÙƒÙŽØ¨ÙŽØ§Ø¦ÙØ±Ù Ù•Ù‘Ù• Ù•Ø¹ÙŽÙ Ø¥Ù•ÙŽÙ‰ Ø§Ù„Ù’Ø®ÙŽÙ Ù’Ø³Ù• Ø§Ù„Ù’ØµÙ‘ÙŽÙ„ÙŽÙˆÙŽØ§ØªÙ Ù Ù•Ù•Ø±ÙŽÙ Ù•Ù‘Ù• Ù„ÙŽÙ…ÙŽØ§ Ø¨ÙŽÙ’Ù†ÙŽÙ‡ÙŽÙ† Ø§Ù„Ù’Ù‘ÙŽØ¥Ù•Ø°ÙŽØ§ Ø§Ø¬Ù’ØªÙŽÙ†ÙŽØ¨ÙŽØªÙ Ø§Ù„Ù’ÙƒÙŽØ¨ÙŽØ§Ø¦ÙØ±Ù
â€œ**Salaanni shanan, Jumâ€™aa irraa jumâ€™atti, Ramadaana irraa Ramadaanatti cubbuu isaan**

jiddu raawwatamaniif kaffaaradha yoo namtichi badii gurguddoo irraa fagaate.â€• (Sahih Musliim)
Kaffaaraa-jechuun cubbuu/badii namarraa harcaasu

Asitti wanti dagatamuu hin qabne namtichi badii gurguddoo kan akka zinaa, hannaa fi kkf irraa yoo fagaatedha. Badii gurguddoo akkanaa yoo raawwate tawbaa dhugaa isa barbaachisa. Yoo dhugaan tawbate badiin isaa ni araaramaaf.

Fadlii soomaa keessa tokko mindaan isaa lakkoofsa murtaaâ€™an kan daangefame miti. Kana irra, nama soomuf mindaan isaa herreega (hisaaba) malee isaaf kennama. Sahih Al-Bukhaari fi Musliim keessatti akka Abu Hureeyran gabaasanitti, Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan:

**â€œâ€• Ù,ÙŽØ§Ù„ÙŽ Ø§Ù„Ù„Ù‘ÙŽÙ‡Ù• Ùƒ Ù•Ù„Ù‘Ù• Ø¹ÙŽÙ ÙŽÙ„Ù• Ø§Ø¨Ù’Ù†Ù• Ø¢Ø¯Ù… Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‡Ù• Ù„Ù•Ø©Ù Ù‚Ø¨Ù„ Ø£Ù† Ù•Ù…ÙˆØª Ù‡Ù•Ø°Ù‡ Ø§Ù„Ù„ÙŽÙ‡Ù• Ø¹Ù„Ù‰ Ø¢Ø¯Ù…

lamatu jira. Gammachuu yeroo sooma hiiku fi gammachuu yeroo Gooftaa isaa qunnamu. Fooliin badaan afaan nama soomu keessaa bahu Rabbiin biratti foolii misk caalaa urgaaâ€™adha.â€™â€™ **Sahiih Al-Bukhaari**

Hadiisni kabajamaan kuni karaa adda addaatin fadlii soomaa agarsiisa. Isaan keessaa;
Karaa tokkoffaa: Hojii biraa keessaa Rabbiin sooma ofiif filatee adda baase. Sababa soomni Isa biratti kabajamaa fi jaallatamaa taâ€™eef.Akkasumas, ikhlaasni (dhugummaan namni tokko Rabbiif qabu) sooma keessatti waan itti mirkanaaâ€™uf. Soomni iccitii gabrichaa fi Gooftaa isaa jiddu jiruudha. Rabbiin malee kan isa argu hin jiru. Namtichi soomu iddoo kophaa namni hin jirre jiraachu fi wantoota sooma cabsan irraa of ni dhoowwa. Sababni isaas, Rabbiin kophatti akka isa arguu ni beeka. Wanta Rabbiin dhoowwe kanniin Rabbiif jedhe dhiisa, adabbii Isaa sodaachu fi mindaa Isaa kajeelun. Sababa kanaan Rabbiin iklaasa isaa kana galateefate, sooma hojii biraa irraa filatee adda baase. Kanaafi, â€˜ **Sababa Kiyyaaf fedhii foonii, nyaata fi dhugaati dhiise.**â€™jedhe. Coqiinsi (keessa filannoon) kuni Guyyaa qiyaamas ifa baha.

Karaan lamaffaan: Soomaf Rabbiin akkana jedhe: â€œ**Anatu isaan mindaa kafalaaf.**â€• Mindaa soomaa ofitti qabe. Hojiiwwan gaggaariin lakkoofsa isaanitiin baayâ€™atu. Hojiin gaariin takka siâ€™a kudhan baayâ€™achuun hanga dachaa dhibba torbaa yookiin san caalaa geetti. Soomaf garuu Rabbiin mindaa isarratti (sooma irratti) kafaluuf ofitti qabuun lakkoofsa malee kafalaaf. Dhugumatti Rabbiin Arjoomaa arjoomtota hunda caaludha. Mindaan nama soomuu guddaa fi baayâ€™ee taâ€™uun herreega malee kennamaaf. Soomni Rabbiif ajajamuu irratti obsuu, wantoota Rabbiin dhoowwe irraa obsuu, wanta Rabbiin murteesse kanneen akka beelaa, dheebu fi dadhabinnaa qaama fi nafsee irratti obsuu of keessatti kan hammateedha. Sooma keessatti obsi gosa sadii walitti qabame. **Obsa Rabbiif ajajamuu**, **obsa wanta Rabbiin dhoowwe irraa dhowwamuu** fi **obsa wanta Rabbiin murteesse waliinii**. Kanaafu namni soomu warroota obsan (saabiriin) keessaa taâ€™utti haqa godhataa jechuudha. Dhugumatti Rabbiin ni jedha: â€œâ€¦**Warri obsan mindaan isaanii kan isaaniif kennamu lakkoofsa maleedha.**â€• Suura Az-Zumar 39:10

Karaan sadaffaan: Soomni gaachana. Kana jechuun eeggumsa fi girdoo nama soomu dubbii faaydi hin qabne fi jecha fokkuu irraa eegudha. Kanaafi â€˜**jecha fokkuu dubbachuu hin qabu, iyyuu fi mormii baayâ€™isuu hin qabu.**â€™ Jedhe. Soomni ibidda irraa isa tiiksa.

Karaan afraffaan: fooliin badaan afaan keessaa bahuu Rabbiin biratti misk caalaa urgaaâ€™adha. Sababni isaas, ashaaraa (mallattoo) soomati. Foolin kuni Rabbiin biratti urgaaâ€™a fi jaallatamaa taâ€™uun dhimmi soomaa Rabbiin biratti guddaa taâ€™uu ragaa agarsiisudha. Hatta wanti namoota biratti jibbamaa taâ€™ee Rabbiin biratti jaallatamaa fi urgaaâ€™a taâ€™a, sababa soomatin Isaaf ajajamuu irraa waan maddeef.

Karaan shanaffaan: nama soomuf gammachuu lamatu jira: yeroo sooma hiiku fi yeroo Rabbiin qunnamu. Yeroo sooma hiiku qananii ibaadaa soomaatin dhaabbachuu waliin gammada. Namoota meeqatu osoo hin soomin mindaa soomaa dhabe. Nyaataa dhugaati, wal-qunnamti saalaa yeroo soomaa dhowwamaa turan waliin ni gammada sooma waan hiikef.

Gammachuun yeroo Gooftaa isaa qunnamuu immoo yeroo sooma isaatiin mindaan baayâ€™ee fi guutuu taâ€™ee Rabbiin biratti argatu ni gammada. Yeroo mindaan garmalee barbaadamaa itti taâ€™ettii fi

akkana jedhamu ni gammada.

**â€œâ€• Ø¥Ù•Ù†Ù‘ÙŽ Ù•Ù•ÙŠ Ø§Ù„Ù’Ø¬ÙŽÙ†Ù‘ÙŽØ©Ù• Ø¨ÙŽØ§Ø¨Ù‹Ø§ ÙŠÙ•Ù„ÙŽØ§Ù„Ù• Ù„ÙŽÙ‡Ù• Ø§Ù„Ø£Ù‘ÙŽÙˆÙ‘ÙŽÙ„Ù†Ù• ÙŠÙŽÙ†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù Ù•Ù†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù„ÙŽÙ‡Ù• Ø§Ù„Ø£Ù’Ù,Ù•ÙŠÙŽÙØ§Ù ÙŽÙ©Ù• Ù„Ø§ÙŽ ÙŠÙŽÙØ¯Ù•Ù„Ù• Ù ÙŽØ¹Ù•ÙŽÙ‡Ù• Ù•Ù†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù’ Ø£Ù•ÙŽØ-ÙŽØ¯ÙŒ Ø°Ù•ÙŽÙŠÙ•Ù’Ø±Ù•Ù‡Ù• Ù’ ÙŠÙ•Ù,ÙŽØ§Ù„Ù• Ø£Ù•ÙŠÙŽÙ†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù’ ÙŠÙŽÙØ¯Ù•Ù„Ù• Ù•Ù†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù’ Ù•Ù†Ù’Ù‡Ù• Ù•ÙŽÙ¹ÙŽÙ‡Ù• Ù’ Ø£Ù•ÙŽØ-ÙŽØ¯ÙŒ Ø°Ù•ÙŽÙŠÙ•Ù’Ø±Ù•Ù‡Ù• Ù’ ÙŠÙ•Ù,ÙŽØ§Ù„Ù• Ø£Ù•ÙŠÙŽÙ†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù’ ÙŠÙŽÙØ¯Ù•Ù„Ù• Ù•Ù†Ù’Ù’Ø®ÙŽÙ„Ù•Ù„Ù• Ù’ Ù•Ù†Ù’Ù‡Ù• Ù•ÙŽÙ¹ÙŽÙ‡Ù• Ù’ Ø£Ù•ÙŽØ¹Ù•ÙŽÙ„Ù•Ù‰ Ø£Ù•

Author
admin